

مذهب پلوي او پښتون نېشنلزم

سعد الله مېوند

کښې سره جنگولي او ددغه واحد قام ترمنځ ئې سياسي او عقيدوي فاصلې پېداکړې دي، څه ناڅه رڼا واچوو او وبه گورو چې ايا دغه ډول تشې انگېزې کوم حقيقي وجود هم لري او کنه؟

مونږ او تاسو پوهېږو چې نهه نوي % 99 فيصده پښتانه د اسلام د مقدس دين پيروان دي او هم دغه په خپل دين او مذهب مټين قام دے چې تل ئې له خپل دين او خپل قام په کلکه دفاع کړې او تل ئې د خپلې مذهبي عقيدې او ټولو اسلامي ارزښتونو احترام کړے دے او تر څنگ ئې زمونږ د هم دغه مقدس دين انساني لارښوونې دي چې پښتانه ئې پښتو، خپلې عقيدې او د پښتو مښتو کردارونو ته لاهم ورهڅولي او دغه قام ته ئې داسې يو ځانگړے مقام وربخښلے دے چې حتمي د مذهبي مقدساتو تر څنگ په خپله پښتو هم سوگند کوي او پښتو ورته د يوه انساني ايډيال په څېر قيمت او ارزښت لري چې هم ئې لکه د اسلام د مبین دين په وينه کښې اغړل شوے او هم ئې د ژوندانه په نورو گڼو

رښتيا ده چې پښتون هم د اېشيا په زړه کښې، هم د سياست، هم د جغرافيايې او هم د فرهنگ په ډگر کښې هغه مېړنې قام دے چې د نړۍ په گټه گټه کښې د دې قام په حقله هم عام وگړي او هم گڼ ټولنيپوهان ډول ډول نظريات لري. چا ورته پټان وئيلي څوک ئې د غرونو او سېدونکي او ځينې ئې بيا هغه توريالے او جنگيالے قام بولي چې تل ئې له خپل ځان، خپلې خاورې، دين او وطن په کلکه دفاع کړې او د نړۍ هر بلوڅگر ئې په شامبولے دے. د پښتون قام تاريخي او جغرافيايې هم دغه استراتيژيک اهميت او ددغه باتور قام گرمه وينه او له ژوند سره لېونۍ مينه ده چې تل ئې هم په خپل

مينځ کښې او هم له نورو بلوڅگرو سره ډغرې وهلې او د خپل ملي او قامي استقلال دپاره جنگېدلي تباه شوي او بيا ئې هم په هسکه غاړه ژوند کړے دے.

دلته به مونږ حتي المقدور کوشش وکړو چې د پښتنو ترمنځ د نېشنلزم د قامولۍ او مذهبي اړيکو يا غوښتنو پر بنا چې له پېړيو پېړيو را په دې خوا ئې پښتانه د سياست په ډگر

سیاسي، مشران ډېر دروند مسوولیت لري چې د دغه ډول بې بنیاده تبلیغاتو مخه ونیسي او عملاً په داسې یوه سیاسي، ټولنیز او هراړخیز میکانیزم لاس پورې کړي چې په ترڅ کې یې د پښتانه قام ترمنځ ټول هغه بې ځایه اختلافات لرې شي چې له مودو مودو راهیسې یې د دغه باتور قام ژوند له راز راز گواښونو سره مخ کړی دی. یو ځل بیا هم یادونه کوم چې نوموړي مشران او زموږ وروښان فکره طبقه اړ ده چې د اوسنیو حالاتو، د سیاست، اقتصاد، ټولنیزو او بېن المللي حرکتونو ټولو باریکیو ته کلکه پاملرنه وکړي او د حالاتو په دغه پیچلي بهیر کې یې د خپل قامي او ملي تشخص د پاره په خورا جرات مبارزه وکړي او پرې نه ژدي چې لا دې هم د دغه عظیم قام ترمنځ دغسې ناوړه تبلیغات نوره هم وده ومومي بلکې په شعوري او ټولنیزه توګه دې زیار وباسي ترڅو وکولای شي د پښتون هویت خبره چې په ننني نازک زمانې او مکاني پراو کې یې تر بل هر وخت شدید ضرورت محسوسیږي، را اوچته او په داسې انداز کې یې دې د بقاء وحدت او دخپل قامي عظمت لوري ته بوځي چې نور نو دغه د خپلي او کړېدلي ملت له هر ډول ناوړه خپل منځي اختلافاتو څخه رابهر او په خپل ټول قامي، قانوني طاقت سره د ننني عصر د ګړندي بهیر سره ملګرتیا وکړي او د خپلو سیاسي، حقوقي او ملي ارزښتونو په موندلو سره په شعوري توګه لکه د نړۍ نور قامونه د پرمختګ پړاونه ووهي.

لکه څنګه چې دلته زما اصلي موخه د دغه نوماند قام ترمنځ د هغوي په مذهبي او قامي ارزښتونو رڼا اچول دي چې نن سبا پښتانه مشران،

چارو کېنې خپل دغه ژبني او قامي پت په ډېره ښه توګه ساتلې او پاللې دې خو په ډېر تاسف سره باید یادونه وشي چې خصوصاً په پښتنو کېنې د مذهب پالنې او نېشنلزم ترمنځ فاصلې پیدا شوې دي او د دغو دواړو ډلو ترمنځ تل د نظر او فکر دومره ژور اختلافات تر سترګو کېږي چې زما غوندې په زړه نرې انسان خو بېخي لېونې کوي او داسې اټکل ورته پیدا کېږي چې خدائے مے کره دغه اسلام پلوه او قام پرست گوندونه دومره سره جدا او لرې دي چې ګواکي یو د بل په عقیدوي او قامي تشخص سترګې پټوي او تل د یوه او بل په خلاف داسې تبلیغات کوي چې سره فکر کوي دغه دوه ډلې په هر لحاظ سره بېلې او کوم خاص هدف نه لري. فکر کوم دا به هم د نړیوالو ډاره مارانو او زموږ د لرې او نږدې شومو استخباراتي تبلیغاتو پایله وي چې تل یې هڅه کړې د دغه عظیم او تاریخي قام ترمنځ ډول ډول اختلافات او ترېګنۍ وزېږوي او د مختلفو سیاسي نومونو او ایډیالوژیو په لومو کېنې یې داسې راګېږي کړي چې د خپل قامي وحدت او ملي وجود له ویاړه ډک تصور یې له زړه او مغزونو څخه وباسي او په ځان ناخبري توګه د مختلفو نظریو او لارو لارویان شي. له یوې خوا که دغسې شوم تبلیغات لا هم په چټکۍ سره روان دي او د مختلفو مغلي او پښتون دښمنه دسیسو جال په خورېدو دي. بنائې زما او د بل هر باشعوره پښتون انساني، ملي، دیني او قامي دنده وي چې دغه حالات د زړه په سترګو وګوري. له مختلفو زاویو څخه چې جائزه واخلي او د حل لارې چارې یې ولټوي. په خاصه توګه زموږ قامي، مذهبي او

ارځيزه جائزې سره به مونږ ته دغه خبره بېخي روښانه شي چې زمونږ د سپېڅلي مذهب د حکمونو او قام پالنې د ارزښتونو ترمنځ هيڅ ډول مخالفت نشته بلکې دا خو هغه اسلام دښمنه او په خپله د بشريت ترمنځ د قامونو د استحصال شومې او ناولې دسيسې دي چې غواړي په لوائ لاس د نړيوالو قامونو او تهذيبونو ترمنځ فاصلې پېداکړي او ځان ځاني گټې وټي ترلاسه کړي، گڼي خدائے

په پورتنی ایت کښې په واضحه توگه فرمائي چې ما انسانان د دې دپاره ډلې ډلې پېدا کړل چې هغوي يو او بل سره وپېژني او د يوې سالمې مبارزې او سيالۍ په ترڅ کښې خپل ځانونه او قامونه مخ په وړاندې بوځي. ښه نو که د نمونې په توگه مونږ دلته د

پښتون قام د وجود او تشخص خبره کوو نو د دې دپاره چې په نړۍ کښې پښتون او يا بل هر قام خپله پېژندگلو، خپله ژبه او خپل روايات ولري او د خپل هغه طبعي او ازلي وجود د بقا دپاره شعوري هڅه وکړي چې د انساني ذات يوه برخه يا يوه ډله جوړوي او د لوائ څښتن له خوا هم ورته د دې دپاره دغه انساني ذات يعنې قامي تشخص ورکړل شوی دے چې د هم هغې خاصې ډلې د پېژندگلو سبب گرځي، ايا دغه ډول کوشش او د قامولۍ د دغه ستر ارزښت ساتل زمونږ د پاک دين له حکمونو سره په

سياست پوهان، سپين ږيري، علماء د خپل تېر وخت، او سني دور او د راتلونکي وخت هغه ټول چيلنجونه د زړه له کومې، محسوسوي او بحث پرې کوي چې د دغه قام د قامي تشخص په وړاندې پراته دي. دلته که مونږ په پښتنو کښې د اسلام پلوه ډلو خبره کوو نو دا خبره لکه د نمر روښانه ده چې د اسلام مبارک دين د دغه قام دپاره هغه ستره عقیده او سپېڅلي لاره ده چې د پښتون او بل هر قام دپاره

ئې د اتحاد، نظم، يووالي، شورا، اخلاقي تقدس او د ټولنيزو اړيکو هغه ارزښتونه ستائيلي او ورپه گوته کړي چې د دغه قام په فطرت کښې له ازل نه اغېرل شوي او بيا ئې د دغه مبارک دين په الهي او نبوي ارشاداتو سره لا هم د هم دغه سپېڅلي

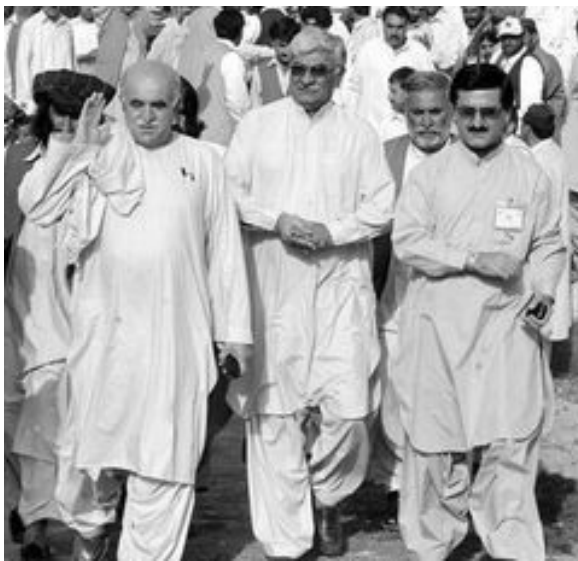
قام ژوند ورسېمبال کړی او د هر پښتانه وينه او مينه ئې داسې سره گډه کړې ده چې ټول ټال د هم دغه مقدس دين په اسماني ارشاداتو او د پښتون قام په قامي سپېڅلتيا باندې راڅرخي.

د مثال په توگه څښتن تعالي فرمائي: د ايت شريف محتوا او پېغام: تاسو مې پېداکړئ ډلې ډلې د دې دپاره چې يو بل سره وپېژنئ او بېشکه چې زما خوبن دي متقيان.

زه فکر کوم بلکې کامله عقیده لرم چې د پورتنی الهي ارشاد او فرمان په صحيح او هر

پښتون پرې د زړه له کومې فخر هم کوي ځکه چې پښتو هم لکه د اسلام د مبارک دین په شان د رښتینولۍ، ایشار، لورینې، مېلمه پالنې، بنو اخلاقو، مړانې او داسې نورو اخلاقي ارزښتونو توصیه کوي او د ژوندانه په هر پړاو کې یې مونږ ته په خپل هر اړخیز دین د پوره پوره عمل کولو هغه لارې چارې بنسټي کومې چې زموږ له دینې او مذهبي ارزښتونو سره کلکې اړیکې لري نو د هم دغه اصل په بنا مونږ دا وئیلې شو چې پښتونولي، د پښتون قام قامي وجود او د هويت تشخص بېخي زموږ له مذهبي لارښوونو او غوښتنو سره په یوه لار روان دي. نن که مونږ د پښتون هويت دپاره د نېشنلزم کلمه استعمالوو او یا هم اسلام په اسلامستانو او نورو مذهبي ډلو پورې تړو زما پوخ باور دې چې دلته بیا هم هغه یو اسلام او یوه پښتو پرته ده د کومو چې پیغام هم سره یو او د وحدت او قومیت نظریه ئې هم سره داسې ورته والې لري چې مونږ ته نه نښايي یو مخ ئې له یو بل څخه بیل وگڼو.

البته د نظر اختلاف او د ژوندانه په ډگر کېښې

درېم کال اتمه گڼه اگست 2008

ټکر کېښې راځي او که د لورنې څښتن د پورتنې فرمان په ځان کول دي؟

هم دلته ده چې زموږ اندېښنه نوره هم کمېږي او په دې خبره مو لا هم يقين او باور پخېږي چې د یو قام دپاره د هغه قامي تشخص ملي هويت او پېژندنه دومره ضروري ده لکه څومره چې ورته د اسلام د سپېڅلي دین ارزښتونه او مقدس ارشادات دي ځکه چې څښتن تعالی د قامي تشخص په ځان راوړلو نه وروستو سمدستي هغه قام او ډله خوښوي څوک چې متقيان او پرهېزگاران دي. اوس به راشو د دغو ډلو او قامونو ترمنځ هغې برخې ته چې هغې ته الله پاک ﷻ د تقوا نوم ورکوي لومړې خو ئې د قامي پېژندگلو خبره کوي او بیا د پرهېزگاری او تقوا-

زموږ د مبارک دین زیاتره دیني او مذهبي ارشادات لکه د پورتنې الهي ارشاد د تقوا او پرهېزگاری په سپېڅلو ادونو را څرخي او هم دغه د دین او مذهب تر ټولو ستره روحي او جسمي ذایقه ده چې تل ئې انسان ته د رښتینولۍ، دینیت او عمل د سپېڅلتیا، تعقل، تفکر، صبر، ریاضت او عظمت توصیه کړې ده او هم دغه سپېڅلي الهي حکمونه او د انسان په تحت الشعور باندې ئې اغیز دې چې انسان د تقدس او تقوا لوري ته رهبري کوي او د لورنې څښتن په وړاندې یو انسان یا یوې ډلې ته په بله باندې فضیلت ورکوي او د خدائې د باور وړ گرځي. دلته که بیا هم مونږ ځیر شو د نورو قامونو په نسبت پښتو هغه یواځینۍ الهي عطیه ده چې زموږ د سپېڅلي دین نه په الهام اخیستلو دغو ته ورته اخلاقي ارزښتونه لري ځکه خو په پښتو سوگند اخستل کېږي. د پښتو قدر کېږي او هر

خپله ژبه سره خبرې وکړي او د پرمختللو نړيوالو قامونو په څېر دې اول د خپلو قامي او بيا بېن الاقوامي اړيکو مخکښان او ساتندويان شي.

پښتانه لردي او که بر، نېشنلسټان دي او که مذهب پلوه، وينه ئې يوه او مينه ئې هم له هم دغې پښتنې وينې څخه سرچينه اخلي چې تر هر څه مخکښې، انسانان، بيا پښتانه او بيا مسلمانان دي او د هم دغه خواره امتزاج شور او جذبه ده چې ما يو ځل بيا هم هيله من کوي او د ټول پښتون قام، سياسي مشران، سکالران، ديني عالمان، باشعوره ځوانان، ټولنيز کارکوونکي او بل هر څوک د دغه اصل بېخ او معني ته په کلکه راوبولي چې خپلو دغو ازلي او انساني ارزښتونو ته دې ټينگه پاملرنه وکړي د خپل ځان، خپل قام او خپل دين د تشخص او پېژندگلو دپاره دې شعوري هڅې پيل کړې او يو ځل بيا دې نړيوالو ته وښيي چې دغه باتور قام لکه څنگه چې د تورې او مېدان مړنې د هغه دغه شان د ژوند په هر مېدان کې کولې شي په لوړ سراو وياړ سره ژوند وکړي. پښتونولي او ملت پالنه هغه ستره عطيه ده چې تر ټولو مخکښې زمونږ د ستر څښتن له خوا راباندې لورول شوې او د ساتنې، توصيه ئې راته کړې او بيا د ننني انساني قانون هغه جمهوري حق د هغه چې د يوه قام د پېژندگلو او په انساني تاريخ کې د ژوندي پاتې کېدو ضمانت کوي. د خپل دغه قامي حق په خاطر په خپل يو شعر بسنه کوم. د ټولو انساني قامونو د نېکمرغۍ په هيله.

دغه درې اصله مې درې جهانگه ارزي
چې انسان يم، مسلمان يم افغانستان يم

***

د سياسي اړو پېچ دغه گرمې لوبې چې مونږ او تاسو ئې په ورځنيو چارو کې شاهدان يو، په خپل ځانې بحث ته اړتيا لري خو زه دا په زغرده وئيله شم چې په هېڅ ډول به د پښتون قام د قامي تشخص او مذهبي بلاک ترمنځ هغه مصنوعي بيلواله څه ځانې ونه نيسي څه ته چې نننۍ بې سر و پښو مېډيا او بيا هم نا امله سياسي او ټولنيزې څېرې داد او ډاډ ورکوي بلکې دغه ډول مصنوعي او د پښتون قام په سپېڅلي وجود راتپل شوي نظريات او تبليغات به ډېر ژر معکوسه نتيجه ورکړي او د روانو ځاني او مکاني واټونو په وړاندې به لا هم په دې وتوانېږي تر څو دغه د هاتي په غوږ کې اوده قام راوينس او خپلو ملي او نورو سترو مسووليتونو ته متوجه کړي ځکه چې د ننني دور ټولې سياسي، ټولنيزې، اقتصادي، فرهنگي او بېن المللي هڅې او کوششونه بالاخره پښتون قام په نړيواله کچه دې خبرې ته راوبولي چې هغوي څنگه کولې شي په خپل واحد وجود باندې دغه ډول تپل شوي اختلافات لرې او يو ځل بيا ټولې نړۍ ته وښيي چې دا قام يو وجود، يو ملت، يو دين او يو مذهبي، ژبني، سياسي او ټولنيز ځواک د هغه چې هېڅوک به ئې هېڅکله هم د خپل قامي او واحد مذهبي وجود څخه ناوړه گټه پورته نه کړي.

فکر کوم اوس وخت راغله د هغه چې پښتون قام دې دغه اصل ته په پاملرنې سره له خپل واحد قامي وجود او ځانگړي تشخص څخه پوره پوره گټه واخلي او خپل خدائې ورکړې ځان، ژبه او ملي هويت دې په نړيوالو وپېژني. خپل منځي او قانوني پېژندگلو خبره رااوچته او وروستو ته دې بيا د خپل منځي ستونزو د هوارولو په خاطر په خپلو کېښې په